

Forfatter: Grundtvig, Nikolai Frederik Severin

Titel: BREV TIL: Ingemann, Bernhard Severin FRA: Grundtvig, Nikolai Frederik Severin (1837-01-12)

Citation: Grundtvig, Nikolai Frederik Severin: "BREV TIL: Ingemann, Bernhard Severin FRA: Grundtvig, Nikolai Frederik Severin (1837-01-12)", i *Grundtvig og Ingemann*, Forlagt af Samfundet til den Danske Litteraturs Fremme, s. 191. Onlineudgave fra Danmarks Breve: https://tekster.kb.dk/text/letters-001989206-000-shoot-L001989206000_0072.pdf (tilgået 04. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvig og Ingemann

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Grundtvig til Ingemann.
Kristianhavn. 12. Jan. 1837.

Kjære Ingemann!

At jeg af mit Hjærte har ønsket dig en glædelig Fest, skjønt jeg ikke skrev, tvivler du vist lige saa lidt paa, som at jeg nu, som skrevet staar, ønsker dig og dine et lyksaligt Nyaar; og Grunden, hvi jeg ikke besvarede dit forrige Brev, var naturligvis kun den Overbevisning, at, kan man endikke mundtlig komme til Klarhed eller Enighed om en Sag, da kan man det langt mindre skriftlig, men staar Fare for ved hvert Forsøg at indvikle den mere og gjøre Uenigheden eller Misforstanden rent fortvivlet. Uagtet du derfor maner mig baade i løs og bunden Stil for et bestemt Svar, skulde jeg maaske helst enten sige rent ud nej, eller slaa det hen i halv Spas; men da jeg ser, du ganske alvorlig ærgrer dig over, at vi skulde være uenige om Grundloven for Aandens Virksomhed, eller dog ganske misforstaa hinanden, og jeg tror, vi er dog i Grunden saa gode Venner, følgelig saa grundenige, at det ikke siger stort med lidt mer eller mindre Misforstand, synes mig dog, jeg maa føje dig.

Mit Forhold til Historien i det hele og til Bibelen især maa jo borge for, jeg ingenlunde tvivler om, endsige nægter, at Skrift i Aandens Tjeneste er et stort og uundværligt Middel til at forbinde Aandens Virkninger i Tidens Løb, og at Aanden, hvor den findes, med stor Fornøjelse gjenkender og vedkender sig sine forrige Virkninger, saa derom er vi aldeles enige. At nu ogsaa Aand lader sig spore i Haandens Kunstværker, indrømmer jeg gjerne, selv i højere Grad og videre Udstrækning, end mit Øje er skabt og skikket til at opdage; men her begynder dog allerede vore Synsmaader kjendelig at adskille sig, da du lægger langt mere Vægt, end jeg kan billige, paa Aandens Spor i Bygninger, Malerier og Billedstøtter.

Dog, hvad der egentlig støder dig, er min Paastand oms. 192det mundtlige Ord som det eneste levende og virksomme Udtryk af Aanden; og det egentlige Spørgsmaal mellem os er nu, om du misforstaaer min Mening eller ikke; thi forstaaer du den, men kan ikke udstaa den, da er derved, i det mindste skriftlig, intet at gjøre.

13

Er det derimod en Misforstand, da falder det vel ikke rimeligt, at den Tydelighed, du savnede i min Mund, skulde møde dig i min Pen; men det var dog muligt, at jeg, som Eremitter pleje, havde glemt, hvad jeg maatte forudsætte som hekjendt, og derved givet en Anledning til Misforstand, Pennen mulig kunde hæve.

Altsaa, naar jeg taler om Aandens Virksomhed og Forplantelse, da forstaaer jeg ved Aand: Kraftyttringen af en højere Synsmaade for Livet, det timelige og haandgribelige, og skjæler derfor skarpt imellem Spor af Aand eller Tegn dertil og det levende Udtryk deraf, paastaaende derhos, at det eneste under Solen, hvori denne højere Betragtning af Verden og Livet kan levende udtrykke, forplante og meddele sig, er det mundtlige, lydelige Ord. Dette paastaaer jeg nu dels som en Erfarings-Sandhed, og dels som en Naturlov, saa det er mig umuligt at tænke anderledes; men da alle vore Begreber kun efterhaanden klare sig og blive aldrig fuldklare her nedent, kan min Udvikling af Paastanden gjerne endnu være andre for dunkel, skjønt den, fordi jeg har kjendt den langt dunklere, nu synes mig soleklar; saa jeg forlanger ikke andet af mine Læsere eller mine Venner, end at de skal indrømme mig samme Frihed, som jeg indrømmer dem: Lov nemlig til at beholde, udtrykke og forsvare min Overbevisning, som jeg gjerne vil dele med alle, men ingen paanøde.

Hvad nu først Erfaringen angaar, da viser hele Universalhistorien, saa vidt jeg kjender den, at en begejstret Røst var aldrig magtesløs, men at alle Kunstværker og selv de saakaldte aandfuldste Bøger bestandig var det, saa der herskede det største Barbari og den grueligste Aandløsheds. 193med de ypperste Kunstværker for Øje og de aandrigste Bøger mellem Hænderne; ja, Historien viser, at naar Aanden ej mer havde levende Røster til sin Tjeneste, da blev Hyldingen af Kunstværker til Afguderier med det haandgribelige, og Beundringen af de skriftlige Mesterværker det mest aandfortærende Bogstavvæsen, hvad især Jøders og Grækers Historie ret forbavsende oplyser.

Det kan man nu vel kalde tilfældigt, da det er umuligt at bevise, Solen vil staa op i Morgen, fordi den gjorde det hidtil hver Morgen; men det er dog højst rimeligt, at hvad Aanden ej i sin kraftige Ungdom har kunnet gjøre til levende, virkelige Organer, kan den i sin Alderdom endnu mindre.

Hertil kommer, at naar vi tænke os om, maa vi finde, at Ordet paa vore Læber er det eneste usynlige, som med Liv kan udtrykke Tanker og Følelser, altsaa det eneste levende og sanselige paa Jorden, hvori den usynlige Aand virkelig selv kan være, hvoraf synes nødvendig at følge, at det lydelige Ord ogsaa er det eneste, hvorigjennem Aand kan virke levende. — At baade Tungen og Læberne er af Kjød, kan her ikke komme i mindste Betragtning; thi Hænderne, hvormed baade Bogstaver og Billeder dannes, er jo lige saa lidt af Aand; men den store og vigtige Forskjel er, at Hænderne ej kan frembringe noget usynligt, som falder sammen med Aanden, saa, hvor megen Aand end Haandens Værker kan forudsætte, besidde de dog ingen, men er kun Tegn og Billeder, som, naar de tages for Aanden selv, forudsætte og nære Aandløshed; medens det ene er Tungen og Læberne givet: i Aandens Tjeneste at frembringe et usynligt Størværk i „det vingede Ord“, der sammensmeltes med Aanden selv og kan aldrig stjæle, men kun udbrede, befæste og oplyse

Aandens Hylding. Lige saa lidt som derfor hvad vi kalde et Folkesprogs Aand kan virke uden et tilsvarende Ord i Folkemunden, hvormed den er uadskillelig forenet, lige saa lidt kan nogen Aand forplantes. 194sig eller gjøre sig gjældende paa Jorden uden et tilsvarende mundtligt Ord, hvormed den oprinder og forsvinder, uden at selv saadanne Aandsfostre som den hellige Skrift formaa at gjenføde den.

13*

Om nu dette kan bidrage til at jævne vore Synsmaader, finder jeg meget tvivlsomt; men tydeligere kan jeg ikke skriftlig betegne, hvad jeg mener, da al Skrift i Følge sin Natur er en Hieroglyf, der slet ikke kan lette Læseren sin Forklaring, men venter alt af ham.

Over Direktorvalget synes hele Hovedstaden at forundre sig, og jeg finder det selv ret egentlig pudsigt, men haaber, at det vil føre til lige saa uventede Resultater, som det selv var uformodentligt.

Du spørger, om jeg ikke tænker paa historiske Arbejder, og dertil maa jeg svare: nej, for det første slet ikke, dels fordi jeg er træt af det Slags Arbejde, dels fordi jeg ikke gider tigget mere saadant ud, og endelig fordi jeg, som du nok ser, er saa hjærtelig inde i den kirkelige Sang, at, saa længe Gud vil, jeg kan have saa megen daglig Glæde, som den giver mig, og glæde en Del Jævnkristne med det samme, gaar jeg ikke lettelig der fra. Af alt, hvad vi i Aandens Tjeneste kan skrive op, er Sangen unægtelig Munden, og jeg tør tro tillige Hjærtet, nærmest; og kunde Aanden først igjen vinde sit tabte Herredømme over Folkehjærtet og Folkemunden, da vilde alle Haande folke-lige Bøger baade blive langt lettere at skrive og udgive og langt nyttigere; saa med dem har det ingen Hast: de er enten overflødige eller komme af dem selv.

Nu god Nat! og gid alle Nyaar befæste vort gamle Venskab og forny vore bedste Forhaabninger, til de opfyldes!

N. F. S. Grundtvig.